

Հայաստանի Պորճրդի անդամների ցանկը յայտարարելուց յետոյ, սոց.-դեմ. պատգամաւորների ձեռնպահութեամբ, նախագահ ընտրեց Աւ. Սահակեանը (դաշն.), փոխ-նախագահներ՝ Գր. Տէր-Պաշտօրեանը (ժող.) և Դ. Զուբեանը (ս.-յ.): Քարտուղար՝ Պ. Զաքարեանը (անկ.), երկրորդ քարտուղար՝ Ն. Սարգսեանը (դաշ.):

Պորճրդի նիստից յետոյ, զօր. Նազարբէգեանի գլխաւորութեամբ, տեղի ունեցաւ զօրահանդէս, որին ներկայ էին օտար ներկայացուցիչները, Պորճրդի և կառավարութեան անդամները և խուռն բազմութիւն: Զօրքերը, երաժշտութեամբ ու կանոնաւոր շարքերով, անցան հանդիսատեսների առջևից և բարձրացան ԱզատաՓեան պողոտայով, հասարակութեան աննկարագրելի ցնծութեան ու ծափերի միջով:

Տեսարանը յուզիչ էր: Շատերի աչքից արցունք էր հոսում: Հայաստանի Պորճրդարան, հայոց կառավարութիւն, հայկական բանակ... Երազ չէ՞ր արդեօք:

Հայաստանի Պորճրդի երկրորդ նիստում, օգոստ. 3-ին, վարչապետ Քաջազնունին կարգաց կառավարական յայտարարութիւնը.

«Քացառիկ ծանր պայմանների մէջ է դործի անցել իմ կազմած կառավարութիւնը: Նա կոչւած է իրականացնելու գործադիր իշխանութիւն մի պետութեան մէջ, որ դեռ նոր է ծնունդ առել և տակաւին դուրս չի եկել իր կազմակերպման առաջին շրջանից: Կառավարութիւնը չունի ո՛չ մի յենարան անցեալում. նա չի՛ յաջորդում նախկին կառավարութեան՝ շարունակելու արդէն ընթացքի դրած պետական աշխատանքը. նա նոյնիսկ չի ժառանգում կենտրոնական իշխանութեան կարիքներին յարմարեցրած պատրաստի ապարատներ: Նա հարկադրւած է սկսելու ամէն բան սկզբից. անձե քօսի և աւերակների կոյտից նա պէտք է ստեղծի կենսունակ և աշխատունակ մի մարմին:

Միւս կողմից, կառավարութիւնը դանում է երկիրը այնպիսի վիճակի մէջ, որի բնորոշման համար մի բառ կայ միայն — կատաստրֆիկ:

Չորս տարի տեղոգ պատերազմը, մեծ յեղափոխութիւնը, ուռուական զօրքերի անկանոն նահանջը մեր սահմաններից, կայսրութեան տարրալուծումը, պատերազմական ճակատի վրա կրած մեր պարտութիւնները, տերիտորիաների կորուստը, Անդրկովկասի բաժանումը անջատ պետութիւնների — այս խորին ցնցումները չէին կարող չթողնել իրենց ետևից ահռելի հետքեր: Տնտեսական կեանքի ու Ֆինանսական դրութեան կատարեալ քայքայում, դադարում ապրանքների արդիւնաբերութեան և փոխանակութեան, գինամթերքի ծայր աստիճանի պակասութիւն, ամենաանհրաժեշտ առարկաների բացակայութիւն կամ սոսկալի թանգութիւն, ներմուծման բացարձակ ընդհատում, երկաթուղային հազորակցութեան դադարում, երթևեկութեան ուրիշ միջոցների պակասութիւն, ապա հարիւր հազարներով հաշւուղ անտուն և անսնունդ զաղթականութիւն, անապահով կացութիւն սահմանների վրա և որպէս անխուսափելի հետևանք այս բոլորի—անիշխանութիւն: Ահա թէ ինչպիսի ծանր պայմանների մէջ կանչւել է աշխատանքի իմ կառավարութիւնը:

Այս բացառիկ դրութիւնը նախորոշում է արդէն կառավարութեան բնոյթը: Նա չի կարող ձգտել բազմակողմանի ու լրիւ գործունէութեան, չի կարող ունենալ լայն ծրագիր և սահմանափակելու է ամենաանհրաժեշտ ու միանգամայն անյետաձգելի խնդիրներով: